

управлінської еліти, мета якого – залучення до реалізації пріоритетних проектів держави людей з новим мисленням, високими духовними та моральними принципами, активною громадянською позицією і, безумовно, високим рівнем професіоналізму. Саме їм належить забезпечити розвиток українського суспільства на засадах демократії, верховенства права, поваги та дотримання прав і свобод людини та громадянина, а також вивести Україну на світову арену як рівноправного, конкурентоспроможного партнера серед найбільш розвинених держав.

Таким чином, професійна, компетентна діяльність владної еліти – є чинником ефективності прийняття політичних рішень, реалізації принципу відповідальності за їх прийняття з боку політичної еліти. Важливим компонентом політичної культури владної еліти в умовах демократичного розвитку українського суспільства слід вважати діяльність інноваційну, яка характеризується здатністю до нововведень, потребує нової структури та організації управлінської діяльності в певній сфері, розробки нової ідеології, ініціювання нових управлінських процесів тощо [2].

Література

1. Елітознавство : підручник / за заг. ред. В. А. Гошовської. – К. : НАДУ, 2013. – 268 с.
2. Аксельрод Р.Б. Компетентність як ціннісна складова політичної культури владної еліти України : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03 / Р.Б. Аксельрод. - К., 2015. - 19 с.

УДК343.14

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗПОДІЛУ ТЯГАРЯ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Безносюк А.М. - к.ю.н., начальник відділення

Вінницьке вище професійне училище Департаменту поліції охорони

У частині другій статті 17 Кримінального процесуального кодексу України закріплено правило, згідно з яким ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення [1]. Це правило витікає із презумпції невинуватості, яка захищає підозрюваного та обвинуваченого, покладаючи на сторону обвинувачення обов'язок (тягар) доказування вини підозрюваного та обвинуваченого, оскільки за своїми можливостями сторона захисту фактично слабша сторони публічного кримінального переслідування, за якою стоїть вся організаційна і матеріальна сила держави [2, с. 62].

Проте, як вказує О. В. Смирнов, презумпція невинуватості не завжди є односторонньою. У деяких критичних ситуаціях вона може перетворитися у зустрічну, а саме, у випадках, коли гіпотетично можна припускати, що доведеність винуватості істотно може бути ослаблена цілеспрямованою дією – наданням виправдувальних пояснень (доводів) обвинуваченого, і, навпаки, його відмова від висунення доводів на свою користь слід розцінювати як повну і всебічну доведеність винуватості. Зокрема це стосується тих

випадків, коли стороні обвинувачення для доведеності вини особи доводиться шукати докази на невизначеній території і у довільному відрізку часу, тобто ці докази є недосяжними. Доказування обвинувачення для сторони кримінального переслідування, незважаючи на її загальну (матеріальну і організаційну) фактичну перевагу, практично являється непосильним.

Вчений в якості прикладу наводить рішення Європейського Суду з прав людини у справі Фам Хоанг (Pham Hoang) проти Франції. Підозрюваний був затриманий на кордоні при ввезенні до Франції героїну. Французьке законодавство передбачає, що ввезення заборонених товарів, до числа яких належить героїн, презюмується незаконним, якщо особа, яка ввозить цей товар, не доведе зворотного: наприклад, пред'явивши достатні виправдувальні документи або довівши, що дія відбувалась у ситуації крайньої необхідності або стала наслідком помилки, уникнути якої було неможливо. У наведеній справі стороною захисту не було представлено жодного з подібних виправдувальних доказів, а обвинувачений відмовився давати будь-які пояснення. Європейський Суд з прав людини, розглянувши справу за скаргою заявника,

визнав, що немає нічого недопустимого в припущенні, що особа, яка має у володінні щось, чим володіти за загальним правилом заборонено, має надати задовільні пояснення цього факту, в іншому випадку вона буде визнана винною.

У даному випадку була застосована презумпція винуватості, тягар спростування якої лежить на стороні захисту. Позитивні факти, які гіпотетично могли б спростувати версію про випадкове або правомірне знаходження у обвинуваченого наркотичної речовини, практично перебували за межами досяжності французької влади. За відсутності пояснень обвинуваченого їх довелося б шукати на обширній іноземній території та у невизначеній часовій ретроспективі [2, с. 64].

Аналогічно французьке законодавство розподіляє тягар доказування законності отримання особою прибутку. З 2003 року таке положення застосовується й у Польщі. У Великій Британії згідно із законом «Про кримінальну юстицію і суспільний порядок» 1994 р. на підозрюваного частково покладено обов'язок доведення своєї невинуватості у тероризмі, участі в діяльності організованих злочинних угруповань та корупції [3, с.32; 4 с.5].

Як бачимо, у той час як вітчизняний кримінальний процесуальний закон покладає

на сторону захисту обов'язок доказування лише належності і допустимості поданих нею доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, то в країнах Європейського Союзу коло цих обставин значно ширше, крім того, в окремих випадках, нормальною є практика обмеження права підозрюваного, обвинуваченого на мовчання.

На наш погляд, такий підхід є цілком виправданим і міг би бути впроваджений у вітчизняному кримінальному судочинстві. А щоб сам по собі факт давання показань підозрюваним, обвинуваченим не став формальною підставою для перекладання тягара доказування винуватості на сторону обвинувачення, необхідно передбачити обов'язок допитуваного, який погодився давати показання, відповідати на запитання, що спрямовані на з'ясування достовірності його показань. Звісно, це має відноситись лише до тих показань підозрюваного, обвинуваченого, що стосуються обставин, обов'язок доказування яких покладається на сторону захисту.

Звичайно, що реалізація запропонованих положень передбачає внесення й інших змін та доповнень до законодавства, зокрема, стосовно розподілу обов'язку доказування у кримінальному провадженні.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року: редакція від 28.02.2016 [Електронний ресурс]/ Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Смирнов А. В. Презумпции и распределение бремени доказывания в уголовном процессе / А. В. Смирнов // Государство и право, 2008. – № 1. – с. 60 – 68.
3. Молдаван А. В. Докази у кримінальному процесі Франції / А. В. Молдаван // Адвокат. – 2013 – № 8 (155). – С. 31-34.
4. Примаченко О. В. Кримінальна юстиція напорозі реформи / О. В. Примаченко // Дзеркало тижня. – 14 серпня . - 2010. – № 29 (809) – С. 5.

УДК 349.415 (477)

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Рябцун С.В. - начальник юридичного відділу
Головне управління держгеокадастру у Вінницькій області

Удосконалення чинного земельного законодавства та визначення шляхів його подальшого розвитку неможлива без дослідження етапів процесу трансформації земельного законодавства, а саме:

- перший кодекс - Земельний кодекс Української РСР, затверджений Законом Української РСР від 08.07.1970 року [1];
- другий кодекс, прийнятий 18.12.1990 року [2];